

kapitel omfattar 50–100 referenser.

Därmed är också antytt att bokens styrka ligger i dess vetenskaplighet och möjlighet till överblick. Den är däremot knappast något för den läkare som framför allt är intresserad av hur man kliniskt diagnostiserar och behandlar dessa tillstånd. Boken är i första hand användbar för läkare verksamma inom miljö- och yrkesmedicin och läkare samt andra som bedriver forskningsverksamhet med anknytning till området. •

Alkoholklassiker pånyttfödd

Svante Nycander. **Svenskarna och spriten. Alkoholpolitik 1855–1955.** 304 sidor. Mölnlycke: Sober förlag, 1996. Pris ca 260 kr. ISBN 91-7296-341-7.

Recensent: professor emeritus Håkan Westling, fysiologiska kliniken, Universitetssjukhuset, Lund.

Svante Nycander, chefredaktör på Dagens Nyheter 1979–1994, är känd som en klartänkt och engagerad debattör i alkoholfrågor. 1967 gav han ut boken »Svenskarna och spriten». Den har varit en värdefull tillgång för den som velat bilda sig en uppfattning om svensk alkoholpolitik, särskilt då om Bratts systemet och dess effekter. Nycander har nu i en volym gett ut den gamla boken tillsammans med en andra del, som behandlar vad som hänt de senaste 30 åren.

Dagens Nyheter har sedan 1900-talets början argumenterat för en restriktiv alkoholpolitik; det var i DN som Ivan Bratt publicerade sina teser. Tidningens legendariske chefredaktör Otto von Zweigbergk var gammal vän till Bratt och stödde honom till fullo. Nycander fortsätter i dessa spår.

Alkoholpolitik i två delar

Den gamla del 1 står sig gott. Den skildrar Bratts entré på scenen och ger en bra skildring av hela hans »system». Det var ju inte en motboksbyråkrati utan ett samlat grepp på alkoholfrågan med borttagande av privata profiter, individuell kontroll av inköp och en bättre nykterhetsvård. Sedan går Nycander igenom motboksstriderna, belyser alkohol-

missbrukets orsaker och alkoholskadorna innan han diskuterar hur alkoholfrågan skall lösas. Han yrkar på en samlad alkoholpolitik och poängterar att vi måste inse att det inte får finnas ett motsatsförhållande mellan samhällets och den enskildes ansvar, mellan lag och moral.

Del 2 beskriver de politiska vågrörelserna efter motboksstriden, berättar med ett lätt undertryckt patos om en släpphänt velighet och hur alkoholfrågan berövats huvudrollen i missbruksdebatten – trots sin helt dominerande betydelse. Nykterhetsrörelsen tycks mest trampa vatten. Sista kapitlet är högaktuellt – det berör svensk alkoholpolitik och EU.

Läkare bör vara informerade!

Enligt recensentens mening bör de flesta läkare hålla sig informerade inte bara om alkoholskador utan också om alkoholpolitik. Vi är skyldiga både att hjälpa den enskilde patienten och att informera i stort.

Alkoholfrågan är nu i ett politiskt labilt läge. Sverige saknar en systematisk alkoholpolitik. Tvehågsenhet och skygglappande breder ut sig. Vi gläds åt Absolut Vodkas exportframgångar och blundar för att drycken gillas av aliskar som vill ha ren andedräkt. Priset på brännvin och mjölk har stigit ungefär lika mycket de sista decennierna. Bortsett från de senaste tre till fyra åren har faktiskt mjölkpriset stigit mer än spritpriset.

Och hur ska vi klara detta med EU? Den frågan har inga lätta svar, men med resignerad uppgivenhet kommer vi inte särskilt långt.

För utbildningen i samhällsmedicin

Nycanders lättlästa bok fyller en viktig funktion för den medicinare som vill skaffa sig underlag för en uppfattning om alkoholfrågans politiska dimensioner. Tillsammans med »Den svenska supen. En historia om brännvin, Bratt och byråkrati», redigerad av Kettil Bruun och Per Frånberg (Prisma 1985, ISBN 91 518-1799-3) är Nycanders bok också den givna referensboken för lärare med ansvar för medicinarutbildning i samhällsmedicin och därtill hörande ämnesområden. •

NYA BÖCKER

Kortfattat om antimikrobiell kemoterapi

R A D Williams, P A Lambert, P Singleton, eds. **Antimicrobial drug action.** 146 sidor. Oxford: BIOS Scientific Publishers, 1996. Pris £ 19.95. ISBN 1-872748-81-3.

Recensent: professor Tord Holme, mikrobiologiskt och tumörbiologiskt centrum, Karolinska institutet, Stockholm.

Detta är den tolfte boken i en serie kallad »The medical perspective series», som avser att på ett kortfattat sätt presentera den molekylära bakgrunden till medicinskt betydelsefulla områden. Av bokens sju kapitel har fem skrivits av Williams: ett inledande med allmänna synpunkter på kemoterapi av mikrobiella infektioner, och därefter ett om antimetaboliter till folatmetabolismen och tre kapitel om antimikrobiella substanser med inverkan på syntesen av olika komponenter hos bakterier (cellvägg, nukleinsyror och proteiner). De två sista kapitlen avhandlar effekt av membranaktiva agens (Lambert), samt kemoterapi av infektioner förorsakade av protozoer (Singleton).

Antibiotikas effekt på molekylär nivå

Det första kapitlet ger en utmärkt bakgrund: en kortfattad historik, definitioner, biverkningar och olika bakteriers känslighet för antibiotika. Texten är kortfattad och för det mesta klar, men i vissa stycken så kortfattad att den är svår att förstå även för en i ämnet väl insatt läsare. I kapitel 2 får läsaren en bakgrund till effekten av antimetaboliter på bakteriers ämnesomsättning och en mycket detaljerad redovisning av inverkan av sulfonamider och trimetoprim på folatmetabolismen och något om sulfonamidernas farmakologi.

Kapitel 3 handlar om antimikrobiella substanser med effekt på cellväggen. I detta kapitel beskrivs cellväggens kemiska struktur, syntesen av peptidoglykan och på vilken nivå i syntesen som olika antibiotika interfererar. Dessutom ges en relativt detaljerad beskrivning av penicillinbindande protei-

ner och betalaktamshämmare. I kapitel 4 beskrivs agens som påverkar nukleinsyresyntesen som t ex kinoloner och rifampicin. Kapitel 5 handlar om antibiotika med effekt på proteinsyntesen. Liksom i de föregående kapitlen redovisas effekten av olika antibiotika på molekylär nivå, med en inledande kortfattad beskrivning av proteinsyntesen hos bakterier. I detta kapitel avhandlas aminosyrosider, tetracykliner, klo-ramfenikol och makrolider. I nästa kapitel redovisas antimikrobiella agens som verkar på bakteriernas cytoplasmamembran, från desinfektionsmedel som fenoler och alkohol till bacitracin och polymyxin. Det sista kapitlet utgör en kortfattad översikt av kemoterapeutika som används för behandling av protozoosjukdomar, med tyngdpunkt på malaria.

Bra baskunskaper krävs hos läsaren

Som framgår av ovanstående ger denna bok en beskrivning av verkningsmekanismen av antimikrobiella agens på molekylär nivå. Det fordras bra baskunskaper i mikrobiologi, metabolism och kemi för att läsa den med behållning. Som jag ser det är målgruppen läkare med speciellt intresse för antibiotikas verkningsmekanism samt studenter och forskare inom medicin och farmakologi, som vill fördjupa sig i detta ämne. Ett aktuellt problem inom medicinen är ju utveckling av resistens mot antibiotika.

Denna bok ger en bra bakgrund till förståelsen av den genetiska och molekylära bakgrunden till detta problem. Om man vill veta mer om resistensutveckling hos mikroorganismer och dess betydelse för vår syn på användningen av antibiotika måste man dock söka sin kunskap på annat håll. •

Adressera korrespondens om nya böcker och recensioner till:

Bokredaktionen, Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm.